

Franská říše, Francie, SŘŘ, Vikingové

Periodizace středověku

raný 476 – 11. st.

vrcholný 11. st. – 15./16. st. (1492 – objevení Ameriky nebo 1453 – dobytí Cařihradu)

pozdní 16. – pol. 17. st. (raný novověk)

Franská říše (481 – 843)

Meroveovci 481 – 751

- založena Franky, kteří sjednotili Germány
- zakladatel **Chlodvík z Meroveovců** (481 – 511)
  - 497/98** nechal se pokřtít v Remeši
→ podporoval katolickou církev
- *Lex Salica* – kodifikování práva
- **Řehoř z Tours** – mnich, napsal kroniku Franků (*Historia Francorum*)
- **Dagobert I.** (629 – 639)
  - 631** BITVA U WOGASTISBURGU vs. Sámova říše, (S. ř. vyhrává)
- „*líní králové*“ → *majordomové* (správci paláců) na sebe strhávají moc → z nich dynastie Karlovců
- **Pipin. II. Prostřední** (679 – 714)
  - (687)** BITVA U TERTRY
- **Karel Martell** (715 – 741)
  - 732** BITVA U POITIERS a BITVA U TOURS – zastavení postupu Arabů

Karlovcí 751 – 843

- **Pipin III. Krátký**
  - 751** prohlásil se za krále = *rex francorum*, korunován papežem v Saint Denis
  - (755/6)** porážka Langobardů
- **Karel Veliký** (768 – 814)
  - 800** první císař (papež Lev III.)
  - definitivně poráží Langobardy v S Itálii
  - rozvoj kultury
  - Správa státu:** rozděleno na hrabství, v čele *hrabata*, biskupství, v čele *biskup*, v okrajových oblastech marka, v čele *markrabě*
- *karolínská renesance* – podpora vzdělanosti a vědy, opět antické ideály
- mnich **Alcuin z Yorku** (Wikipedie)
- historik **Pavel Diaconus** (Wikipedie)
- Petr Pisánský
- Einhard: *Vita Karoli Magni* (Wikipedie)
- sídlo v CÁCHACH – kaple Panny Marie
- **Ludvík Pobožný** (814 – 840), 3 synové, chce mezi ně rozdělit říši = *ordinatio imperii*

Zánik

817 *ordinatio imperii*

843 Verdunská smlouva – rozdělení říše na Z → Francie, V → SŘŘ

Lothar I. titul císaře, území: S Apeninského pol.

Karel II. Holý Západofranská říše – Francie

Ludvík II. Němec Svatá říše římská

Francie

Karlovci (do 987)

- šlechta si vymohla *léno* (dědictví) na Karlu II.
- Normanské vévodství (911 – 1259), pojmenované podle Vikingů (Normané), smlouva mezi **Karlem III. Prostřáčkem** a vikingským vojevůdcem **Rollem** toto vévodství ustanovila, po r. 1259 je součástí Francie

Kapetovci (987 – 1328)

- **Hugo Kapet** (987 – 996)
  - vévoda Île-de-France (centrální část Francie, okolo Paříže)
  - později jmenován králem Francie (*rex francorum*)

Francouzská společnost

- boj královská moc vs. šlechta, panovník vs. církve
- feudální rozdrobenost
- klášter Cluny (Clunijské hrabství)
- *boží příměří* – zákon zakazující války ve svátky
- města jsou nezávislá na církvi a šlechtě, jen na králi

Apeninský poloostrov

- útoky okolních národů (Arabové, Normani) → rozpadnutí na jednotlivé části, feudální rozdrobenost
- Burgundské království, od 11. st. SŘŘ, ve 14. st. postoupeno Francii
- Benátská republika – u moci měšťané, v čele *dóže*, námořní velmoc
- Papežský stát (*papa* = otec), první biskup sv. Petr, *Konstantinova donace* = měl biskupům zaručovat nadvládu nad Řím, bohužel ne → *Pipinova donace* = potvrzuje nároky papežů, Pipin na oplátku uznán za vládce Franské říše; papežové voleni šlechtou, papež Silvestr II.: *renovation imperii* – obnovení SŘŘ

Svatá říše římská = SŘŘ (do 1806)

Karlovci (do 918)

- **Ludvík II. Němec**
- **Karel III. Tlustý** chce sjednotit Franskou říši (Bavorsko, Sasko, Frankové, Švábsko, ...), neúspěch

Rod Otonů (919 – 1023)

- **Jindřich I. Ptáčník** (919 – 936)
  - zvolen
  - připojil Lotrinské království
  - Maďaři dělají problémy, útočí
- SŘŘ sestává z: německé státy, České království, Italské království, Papežský, stát, dočasná území (Švýcarsko, Lucembursko)
- **Otto I.** (936 – 973)
  - 962 císařem, *římská císařská jízda*
  - 955 BITVA U LEŠSKÝCH POLÍ, porážka Maďarů
    - expanze: S Itálie, V – Z Slované
- **Otto II.** (973 – 983)
  - mírové vztahy s Byzancí
- **Otto III.** (983 – 1002)
  - chce obnovit říši, *renovatio imperii*
  - papež **Silvestr II.** – zavedení arabských číslic, založeno Uherské a Polské arcibiskupství
  - současník **sv. Vojtěch** – šíří křesťanství, poslední Slavníkovec, druhý biskup pražský
  - po jejich smrti myšlenka o obnovení říše zaniká
  - začíná *boj o investituru* mezi papežem a králem, kdo bude dominovat, naplno za Sálské dynastie

Sálská dynastie (1024 – 1125)

- souboj mezi papežem a králem
- papež **Řehoř VII.** (1073) zvolen papežem
- (1075) sepsal tzv. *Dictatus papae* (papežská bula) – chce mít možnost dosazovat i odvolávat biskupy a panovníky
- král **Jindřich IV.**
  - s papežskou bulou nesouhlasí, svolá seszení církevních hodnostářů = *synodu*, sesadí Řehoře, ten ho na oplátku *exkomunikuje* = vyloučí z církve
  - 1077 Jindřich odchází do Canossy, kde ho Řehoř opět přijme do církve → usmíření
  - (1084) Jindřich opět sesadil Řehoře a jmenuje nového papeže, který ho korunuje císařem
    - u nás současník **Vratislav II.**, 1085 první český král
  - 1122 KONKORDÁT WORMSKÝ – v podstatě kompromis, ale ve skutečnosti vítězí církev, král o tom nerozhoduje

Štaufská dynastie (1138 – 1250)

- **Fridrich I. Barbarossa**
  - další snaha o oslabení církve, neúspěšné
  - chtěl se zmocnit S Itálie: 5 výprav
- 1158 Milán, pomáhá **Vladislav II.** – opět jmenován králem
- 1176 BITVA U LEGUNA výhra spojených severoitalských měst a papeže

- Jindřich Lev z rodu Welfů, soupeří s J. B., poražen, musí odejít, jeho majetek rozdělen šlechtě
- syn **Jindřich VI.** (žena Konstancie, dědička Sicílie)
- zřídil Moravské markrabství, podléhá jemu → vymaní Moravu z vlivu českých knížat
- pražského biskupa povýšil na říšského biskupa → nepodléhá českému králi
- účast na *třetí křížové výpravě*, kde se utopil
- **Fridrich II.** (1197 – 1250)
  - syn Jindřicha VI.
- 1212 ZLATÁ BULA SICILSKÁ, Morava připojena k českým zemím
- 1214 BITVA U BOUVINES, poražení Welfů
  - království vzkvétá, akceptuje muslimy, univerzita v Neapoli (přírodní vědy), spory s papežem
  - po jeho smrti období bezvlády – *interregnum*
- 1257 sbor 7 kurfiřtů (4 světští, 3 církevní) volí krále
  - světští:** vévoda saský, markrabě braniborský, falckrabě rýnský, český král
  - církevní:** arcibiskupové kolínský, trevírský, mohučský
- 1273 tímto způsobem zvolen jako první **Rudolf Habsburský**

Vikingové

Obecně

- Vikingové = Normané = Dáni = Varjagové
- S Evropa, germánské kmeny
- dnešní Dánsko, Norsko, Švédsko – původní sídla
- mají *náčelníky*
- *thing* = shromáždění všech svobodných mužů
- rybolov, chov dobytka, obchod, zemědělství málo kvůli špatným podmínkám
- řemeslníci, železné zbraně, lodě *drakary*
- vikingská expanze:
  - kvůli špatnému klimatu, nedostatku jídla, přemnožení
- 793 VYPLENĚNÍ KLÁŠTERA V LINDISFARNE – začátek
- 1066 BITVA U HASTINGS – konec

Norové

8. st. Skotsko, Irsko, Faerské ostrovy, Shetlandy

860 objevení Islandu, kolonizace

982 **Erik Rudý** v Grónsku (*Grönland* = zelená země)

cca 1000 jeho syn **Leif Eriksson** v S Americe – Vinland, kvůli bojům s původními obyvateli opouští

Dánové

- vyražejí od 1. pol. 9. st., cíle:
  - Franská říše (Paříž 845), ZFŘ – F. ř. ztratila území Normandie, ale nájezdy ustála
  - Anglie (Anglové, Sasové, Jutové – 7 království = *heptarchie*), v boji proti Vikingům se vždy sjednotí a poté opět rozpadnou

911 získá Normandie (v čele Rollo)

pol. 11. st. dočasné ovládnutí Anglie: král **Knut Veliký**

Alfréd Veliký (871 – 900)

- král Wessexu, centrum Manchester
- uměl psát

878 BITVA U EDINGTONU, porážka Dánů

- hranice Dánů a Anglie: Temže, J – anglosaský, S – dánský
- poté se sjednotí a obyvatelstvo se promísí
- mnich **Beda Ctihodný**: kronika anglosasů

Vilém I. Dobyvatel

- před ním král **Eduard III. Vyznavač**, bezdětný, úpadek království
- kandidáti na krále: **Harold II. Godwindson**, **Vilém**, **Harald Norský**

1066 BITVA U STANFORDSKÉHO MOSTU, Harold porazil Haralda

1066 BITVA U HASTINGS, Vilém porazil Harolda a založil raně středověkou Anglii

- *Domesday Book* = evidence pozemků → daně
- tapisérie z Bayeux

1091 království Sicilské se dostalo pod nadvládu Normanů

- Varjagové
  - cesta od Varjagů k Řekům (*iz Varjag v Greki*)
  - obchodní kontakt přes Řeky
- 862 Rurik ovládl Novgorod
- 882 jeho syn Oleg ovládl Kyjev
  - spojením vznikla **Kyjevská Rus**

Státy Vikingů

- od 9. – 11. st.
- Norské, Dánské, Švédské království
- christianizace